

*Charles Simic and Barry Lopez, on a Roadtrip:
A Conversation Between Greats, When They Were Unknown
1972.*

Čarls Simić i Beri Lopes

RAZGOVOR IZMEĐU VELIKANA, KAD SU BILI NEPOZNATI

Razgovor koji slijedi vodio se noću na zadnjem sjedištu Simićevog folksvagena, na međudržavnom auto-putu 5 u Oregonu. Gospođa Simić je vozila, a njihova petogodišnja ćerka Niki je spavala na prednjem sjedištu. G. Simić je bio upravo završio čitanje u kući jednog sestrintstva u Salemu i putovao je kući u Hejvord (Kalifornija), gdje će narednog dana držati predavanje. Beri Lopes, koji je intervjuisao Simića, pridružio mu se u Salemu i vozio se s njim na jug međudržavnim auto-putem sve do odmorišta za kamiondžije *T&R*, gde je razgovor završen uz kafu. Nakon što su Simići otišli, konoarica je pokazala na kasetofon i pitala je li g. Simić važna ličnost. Kad joj je rečeno da je pjesnik, odvrtila je: „Svrtaču nam svakakvi tipovi ovdje.”¹

Beri Lopes: *Vi ste apolitički pjesnik. S obzirom na to kako poimate svoju pjesničku funkciju 1972. godine?*

Čarls Simić: Ne volim riječ „funkcija”. Ona podrazumijeva izbor, a ja nemam izbora u toj stvari. Imam ambicije, ali nemam pojma u kojoj mjeri ih ispunjavam. Na primjer, mogu reći da je moja želja da podsjetim ljude na njihovu čovječnost, da očuvam slobodu mašte, duha, bez koje bi bilo teško živjeti.

¹ Transkripcija razgovora preuzeta je sa sajta *Literary Hub* (<https://lithub.com/charles-simic-and-barry-lopez-on-a-roadtrip-1972/>). (Prim. prev.)

Svaka pjesma obraća se idealnom čitaocu. Pokušavate uspostaviti vezu da kažete nekome nešto u što strastveno vjerujete i ima nečeg religioznog u tome, nečeg svetog. U određenom smislu želite da kažete istinu. Sve su to veoma krupne riječi – mislim da se udaljujem od pitanja – ali dosta mi je sranja, nepreciznosti, onečovječenja. Želim da pojednostavim; želim da se vratim nekom osnovnom ljudskom sadržaju i prenesem ga.

Svi pjesnici su čuvari jezika – Paund je rekao nešto slično. Oni održavaju određene kanale komunikacije otvorenim. Da nema pjesnika, kako bismo izrazili podsvijest?

B. L.: *Da li to smatrate primarnom funkcijom poezije?*

Č. S.: Mislim da ono što zaista tražim u poeziji jeste više života. Više života! Pojačanu svijest o vlastitom postojanju i svom postojanju u odnosu na druge.

Mislim da je poezija, na koncu, optimistična. Uprkos činjenici da mogu napisati niz vrlo turobnih, mračnih pjesama, sam gest je pozitivan. Čovjek proslavlja – čak i ako živi u očaju. Na neki čudan način, taj gest je anoniman. Postoji nivo na kom želimo da unaprijedimo sebe, svoj ego – ali postoji i trenuci kada se osjećamo vrlo lucidno,

jednostavno razoružano, kada je taj gest mnogo veći od naše sudbine. Kada uvidite veličinu poezije. Tada činimo taj gest u ime svih koji su ikada živjeli. To je nesebičan čin.

B. L.: *Kao pjesnik, imate li osjećaj da ispunjavate jedan prostor u vremenu, da je prije Vas bilo drugih pjesnika i da će ih biti i poslije Vas?*

Č. S.: Mislim da to osjećam, ali pokušavam izbjeći da previše razmišljam o tome. To može postati opsesija, pri čemu pjesnik osjeća da mora praviti promišljene, šahovske poteze. Pa ipak, izvor vjere u trajne mogućnosti poezije proizlazi iz te duge tradicije. Čitati pjesnika koji je, recimo, pisao prije petsto godina, prije hiljadu godina, osjetiti kako je još uvijek savremen, ipak je to nevjerovatno iskustvo. Veliki gest, nesebičan poetski čin, bezvremen je, to je trenutak izvan historije. S poezijom smo još uvijek u pećini, još uvijek veoma malo razumijemo o vaseljenu, čudimo se, zapanjeni smo zvijezdama, sve je novo, sve je divno, složeno, zagonetno.

B. L.: *Možda svježina dobre poezije proizlazi iz te bezvremenosti, tog osjećaja sveprisutnosti.*

Č. S.: Tako je. Svježina je prisutna zbog toga što je poezija, na kraju krajeva, jedna suštinska ljudska djelatnost, koja izvire iz jednako elementarnog ljudskog stanja. Još moramo izlaziti na kraj sa svojim tijelima, još živimo na isti način, još se zamaramo, još uvijek jedemo, jebemo i mozgamo o tim stvarima.

Pjesnik potajno želi biti filozof, drugim riječima, u potpunosti razumjeti svemir. Ali poezija se razlikuje od tradicionalne filo-

zofije utoliko što shvata da ideje moraju biti podvrgnute ispitivanju svakodnevice, u jednostavnim ljudskim iskustvima. Sjednete tako s večeri i nanižete slijed predivnih iskaza o životu i odete u krevet nekako uzvišeni, dirnuti. Narednog jutra se probudite i, obično, zaboravivši sve to, vrlo džangrizavo završavate jednostavne svakodnevne poslove. Kasnije tokom dana, sjetite se ideja koje ste ranije imali i nekako je tu jedan veliki jaz. Ne znamo kako da ga uklopimo u naš svakodnevni život. Recimo to ovako: filozofija je intelektualna djelatnost, poezija djelatnost emocija. Krajnji cilj emocija jeste da svare ideje. Uzeti neku veliku ideju, veliku tvrdnju o univerzumu, i osjetiti šta to znači u odnosu na život na zemlji – pa to je nešto sasvim drugo.

”Znam da je pjesma tu, ali potreban joj je rad, potrebno joj je nešto da je uspravi.

Ideje veoma često pokušavaju da objasne osjećanja – da ih objasne spolja, i veoma su proizvoljne, ne prodiru. Ima historijskih razdoblja kada postoji velika želja da se osjećanja odstrane iz racionalnog diskursa, danas ona nisu precizna, ne mogu opstati u našem naučnom svijetu. Problem s filozofijom je u tome što ona sve uopštava, uključujući osjećanja, ali poezija nema izbora. Mora konkretizovati. Zapravo, njena čar dolazi iz te vjere u ono što je konkretno.

Rekao bih, ako prerežete čovjeka napola, ako bacite dio njega kroz prozor, uskoro će se druga polovina pobuniti i nametnuti, i imaćete sijaset problema. Ali mislim da je poezija svjesna te vrpce ravnoteže i zato traži cijelog čovjeka.

B. L.: *I iz tog razloga možete, na primjer, pojmiti pozitivnost sumornih pjesama?*

Č. S.: Tako je. Pjesnici su veoma strpljivi. Oni shvataju da je čovjek složen i nema smisla pretvarati se da nije. Filozofi su u žurbi. Oni bi htjeli da riješe problem, da prerežu nožem. To se naprosto ne može uraditi.

B. L.: *Da malo promijenimo pravac, rođeni ste u Beogradu, u Jugoslaviji, a onda ste se preselili u Čikago kada vam je bilo osam godina, a zatim u Njujork kad ste imali dvadeset. Što Vas je navelo da se preselite u Njujork?*

” Srećom, nismo pesnici sve vreme.

Č. S.: Ne znam. Djelovalo je kao ispravna stvar. Moj otac – ovo je zapravo otrcana priča – ali moj otac se prijavio na Univerzitet Kolumbija 1920-ih godina, i bio je primljen, ali nikada nije uspio da prikupi novac i dođe u SAD. Dakle, htio sam da napustim Čikago i prijavio sam se na Kolumbiju, i nisu me primili. Ali zaključio sam da ću svakako otići u Njujork. Bilo je to prilično blesavo. Samo sam želio da uradim nešto drugačije. Svi prijatelji su me uporno pitali zašto kog vraga hoćeš da ideš u Njujork? I činilo mi se da je to dovoljan razlog za odlazak. Pored toga, htio sam da odem od kuće. Nisam imao pojma šta radim. To je bilo 1958.

B. L.: *Na putu ste već deset proteklih dana na pjesničkoj turneji po sjeverozapadu. Da li ste išta napisali na putu?*

Č. S.: Nadao sam se da ću bar malo raditi. Nisam nimalo. Lako mi je odvući pažnju,

patim od amnezije. Ne mogu se sjetiti gdje sam bio juče ili koga sam vidio. Pritom patim od nesanice; ne spavam dobro na novim mjestima. To zna prouzrokovati probleme.

B. L.: *Kada radite kod kuće, imate li neki raspored kog pokušavate da se držite?*

Č. S.: Nastojim da svakodnevno radim pomalo. Imam bilježnicu i trudim se da zapišem šta god mi padne na pamet tokom dana. Onda, ako se osjećam odmorno i lucidno, radiću malo više, zavisno od toga koliko energije mi je dostupno u tom trenutku. Ali stvarno pokušavam održati kontinuitet. Morate sačuvati određeni nivo osjetljivosti na riječi. A ako ne radite ništa dvije sedmice, onda je izgubite i potrebno je mnogo vremena da se povрати. Svakog dana svi imamo određenu količinu poezije u sebi. Možda ne više od jedne slike ili jedne riječi. Neko vrijeme nisam obraćao naročitu pažnju na ove svakodnevne darove, mislio sam da ću ih se sjetiti. Elem, otkrio sam da nije tako.

Dakle, sada, ako se probudim u četiri ujutru i nešto mi padne na pamet, iskočiću iz kreveta i zapisati to. Nikada se ne sjetite kasnije. Toliko je krhko. I vrlo često sutradan ne izgleda toliko značajno. Teško je vratiti se na to isto unutrašnje mjesto gdje se ta stvar rodila. Ali svakako je dobro imati. Možda će biti potrebno nekoliko mjeseci, i možda ću joj se vratiti i sagledati je kao sjeme, mogućnost, čak i cijelu pjesmu.

B. L.: *Kako se, po Vašem mišljenju, taj proces razlikuje od procesa pisanja romana?*

Č. S.: Čini mi se da fikcija ima druge zahtjeve. S poezijom nema potrebe da sjedite svaki dan određeni broj sati samo da

biste sve to stavili na papir. Poezija je tako koncentrisana, tako neuhvatljiva. Ne možete nikako raditi osam sati. Morate čekati trenutke pojačane pažnje i uhvatiti ih. Opet, postoje periodi kada dugo radim na pjesmi i bivam vrlo uznemiren zbog toga kako mi ide. Sjediću danima i sve vrijeme utrošiti na redigovanje. Ali moram biti zadubljen u građu prije nego što se to desi. Znam da je pjesma tu, ali potreban joj je rad, potrebno joj je nešto da je uspravi.

B. L.: *Crpите li snagu iz djela Vaših prijatelja, kao što je V. S. Mervin?*

Č. S.: Da. Pročitati dobru knjigu pjesama nekog prijatelja sjajan je izvor energije. Osjetite, eto, poezija ovdje jeste moguća. Nastupa optimizam.

B. L.: *Da li Vam uopšte pomaže predavački rad?*

Č. S.: Da. Predavanje me primorava da formulišem ideje o poeziji i poetskom umijeću. Ne jednom nego više puta, iz različitih uglova. To vas drži na oprezu. Dosad je to bilo vrlo dobra stvar.

B. L.: *Kako se nosite sa predstavom sebe kao pjesnika, s osjećanjem dužnosti, u odnosu na druge stvari koje vrše pritisak na Vaš život?*

Č. S.: Pa, kao i svi ostali, volio bih da imam više vremena, ali to nije moguće. Navikao sam na to da budem podijeljen, da igram ulogu. Stvarno osjećam odgovornost prema svojim studentima. Bilo bi fino da ih naučim nečemu. Nikada nisam svjestan sebe kao pjesnika. Prvo, pjesnik sam povremeno, kada pišem. Ostatak vremena, ja sam bilo ko, plaćam račune, jedem, svađam se sa ženom. I to je nešto što mladi

pisci vrlo često ne razumiju, da, srećom, nismo pjesnici sve vrijeme.

Solženjicin je rekao divnu stvar o nacionalnostima. Ne postajete Rus tako što se rodite kao Rus. Na kraju, imate odgovornost da naučite da budete ljudsko biće. Ne možete sakriti određenu neprijatnost ili sebičnost iza toga što se nazivate Francuzom ili Nijemcem, Amerikancem, kako god. Isto tako, kao pjesnik, mislim da morate razumjeti; morate naučiti kako da budete pjesnik. To je vrlo staro pozvanje, vrlo sveto. To nije zanimanje.

Sve u svemu, više samoće bilo bi dobrodošlo. Najsretniji sam kada zurim u zid.

B. L.: *Kakvi su Vam utisci o posljednjih deset dana tokom kojih ste bili na putu?*

Č. S.: Uživam u tome kada dajem – kako da kažem – kada dajem publici i dobijem nešto zauzvrat. To je dobar trenutak. Moja vjera biva obnovljena. Osjećam da ove pjesme, koje su povremeno teške, u kojima ne želim ni na koji način praviti kompromis, ipak dopiru do ljudi. Ostatak vremena prilično je zamorno – pokušavate ostati prisebni, stići na sva čitanja, očuvati energiju, izbjeći prehlade. Idealan način putovanja po festivalima bio bi sa lijepom medicinskom sestrom koja bi vam davala injekcije i vitaminske tablete.

B. L.: *Kako birate koje pjesme ćete čitati na turneji?*

Č. S.: Imam jednu osnovu, neku vrstu kostura. Ako očekujem da će publika biti manje sofisticirana, na primjer, srednjoškolska publika, odabraću vrlo opisne, lirske pjesme, a ako se obmanjujem da će publika biti veoma zainteresovana i reaktivna, čitaću složenije ili nove pjesme na kojima još uvijek radim. Takođe se dešava da pot-

cijenim publiku i promijenim program usred čitanja. Mogu osjetiti za pet minuta da li publika reaguje. Postoji neka vibracija.

B. L.: Šta Vas je održalo u posljednjih deset dana čitanja?

Č. S.: Snagu mi je davao prelijepi krajolik. Svakog dana, nisam se toliko radovao či-

tanju koliko tome da vidim nove predjele. Ove planine će dugo ostati sa mnom – iz toga ću crpiti građu.

B. L.: A budućnost?

Č. S.: Želim da idem kući i pišem.

(S engleskog prevela Marija Bergam Pelikani)